

ข้อมูลองค์ความรู้ เพื่อจัดทำคลังความรู้กระทรวงมหาดไทย
เรื่อง การลดความล่าช้าในการจัดการความเสี่ยง/แก้ไขปัญหา อุทกภัยในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี
ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 17 จันทบุรี

.....

สภาพปัญหา

จังหวัดจันทบุรี มีสภาพภูมิอากาศในช่วงฤดูฝนจะมีฝนตกชุกในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับสภาพพื้นที่เป็นเนินเขาสูงชัน มีแหล่งธารน้ำหลายสาย จึงทำให้เกิดความเสี่ยงอุทกภัยน้ำท่วมฉับพลัน น้ำล้นหลากตลิ่ง ดินโคลนถล่ม ในพื้นที่เสี่ยงหลาย ๆ จุด โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอเมืองจันทบุรี ที่มีลำน้ำไหลผ่านตัวเมือง และมักเกิดอุทกภัยเมื่อมีปริมาณฝนตกชุกมากในพื้นที่ทำให้เกิดน้ำท่วมขัง และไม่สามารถระบายได้ทัน

ในอดีต เมื่อเกิดสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จะต้องได้รับรายงานจากหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ ผ่านมาตามลำดับชั้น จากท้องถิ่น ที่มีนายกองค้การบริหารส่วนท้องถิ่น เทศมนตรี เป็นผู้อำนวยการศูนย์ (ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินท้องถิ่น ระดับ 1) จากท้องถิ่น ที่มีนายอำเภอเป็นผู้อำนวยการศูนย์ (ศูนย์อำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระดับ 1) เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหามหาภัยในพื้นที่ จะมีการยกระดับให้เป็นศูนย์บัญชาการ ระดับที่ 1 หากมีการขยายวงเกิดผลกระทบเป็นวงกว้างกระทบไปในหลายอำเภอ ก็จะยกระดับเป็นภัยระดับ 2 จัดตั้งเป็นศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ ในการสั่งการควบคุม และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในการประสานขอรับการสนับสนุน เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ ในการป้องกันแก้ไขปัญหามหาภัย เช่น เครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่ 28,000 ลิตร/นาที่ เพื่อใช้สูบน้ำส่งพร่องระบายน้ำออกจากพื้นที่น้ำท่วมขัง รถขนย้ายผู้ประสบภัย เรือยนต์ เรือพลาสติก ซึ่งแต่เดิมต้องใช้ระยะเวลาในการขนส่งส่งเครื่องมือ ต่างๆ เหล่านั้นในการสนับสนุนช่วยเหลือ 1 - 5 ชั่วโมงจึงดำเนินการป้องกันช่วยเหลือ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการขยายวงกว้างของภัยยิ่งขึ้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ทรัพย์สินเสียหาย และเศรษฐกิจได้รับผลกระทบมากยิ่งขึ้น

บทวิเคราะห์

1. จังหวัดจันทบุรี มีแผนการเผชิญเหตุ ตามขั้นตอนปฏิบัติที่ถูกต้องชัดเจน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาภัยในพื้นที่
2. จังหวัดจันทบุรีมีการแบ่งมอบภารกิจที่ถูกต้องชัดเจน ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. ทรัพยากรที่ใช้ในการแก้ไขปัญหามหาภัยของจันทบุรี มีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง และมีไม่เพียงพอ ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่เสี่ยงภัย
4. มีความพร้อมด้านกำลังพล ทั้งตำรวจ ทหาร อาสาสมัคร จิตอาสา

จากการวิเคราะห์ สะท้อนให้เห็นว่า จังหวัดจันทบุรี มีความพร้อมในการลดเสี่ยงภัย / แก้ไขปัญหามหาภัยในพื้นที่ โดยมีคณะทำงานของศูนย์อำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย / คณะกรรมการศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ ที่พร้อมปฏิบัติหน้าที่ โดยมีแผนเผชิญเหตุ เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติ แต่สิ่งที่เป็น

ปัญหาอุปสรรค คือ ช่องว่างของระยะเวลาในการลดเสียงภัย / แก้ไขปัญหา อุทกภัยในพื้นที่ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบ และความเสียหายมากยิ่งขึ้นเมื่อเกิดสถานการณ์ขึ้น

ผลกระทบ เมื่อมีการเกิดอุทกภัยขึ้นในพื้นที่ของจังหวัด หลาย ๆ แห่งพร้อมกัน อาจผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของประชาชน ทรัพย์สิน การคมนาคม และระบบเศรษฐกิจ ซึ่งหากไม่สามารถจัดการปัญหาได้โดยเร็ว อาจทำให้เกิดการขยายวงกว้างของภัยมากยิ่งขึ้น สร้างผลกระทบและความเสียหายมากยิ่งขึ้น

สาเหตุ

- ฝนตกหนัก
- ปริมาณน้ำในพื้นที่ มาก
- พื้นที่ต่ำ
- ระบายน้ำไม่ทัน
- คลองตื้น/ท่อตัน
- ไม่มีเครื่องสูบน้ำ/มีไม่พอ
- น้ำท่วมหลายพื้นที่ พร้อมกัน

อุทกภัยในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

ผลกระทบ

- การดำรงชีวิตของประชาชน
- ความเสียหายด้านชีวิต ทรัพย์สิน
- การคมนาคมลำบาก
- ความเสียหายด้าน เศรษฐกิจ

แผนภาพที่ 1 การวิเคราะห์สาเหตุผลกระทบจากอุทกภัย

จากแผนภาพที่ 1 การวิเคราะห์สาเหตุผลกระทบจากอุทกภัย สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยสาเหตุที่นำไปสู่ การเกิดอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี มีหลายสาเหตุ อาทิ ฝนตกหนัก ปริมาณน้ำในพื้นที่มาก พื้นที่ต่ำ ระบายน้ำไม่ทัน ฯลฯ ซึ่งเราจะต้องวิเคราะห์ แต่ละปัจจัย และจัดลำดับความสำคัญ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อลดความเสี่ยงอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น จากตารางดังกล่าว จะเห็นว่าสาเหตุปัจจัยมี 2 แบบ คือ

1. สาเหตุปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ คือ สภาพภูมิอากาศ ที่ทำให้เกิดฝนตกหนัก อันนี้การแก้ไขไม่สามารถดำเนินการได้

2. สาเหตุปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ อาทิ สภาพภูมิประเทศพื้นที่ลุ่มต่ำ คลองตื้น ท่อตัน น้ำท่วมหลายพื้นที่พร้อมกัน การแก้ไขอาจต้องใช้ระยะเวลา ใช้งบประมาณ และจะต้องจัดลำดับความสำคัญ ตะหนักถึงความคุ้มค่าของการใช้จ่ายงบประมาณ

หากมีการบริหารจัดการลดความเสี่ยงที่จะไม่ให้เกิดอุทกภัยขึ้น โดยทำการจัดการสาเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดอุทกภัย ได้เป็นลำดับ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสภาพอากาศ เป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ แต่สามารถใช้เป็นข้อมูลในการลดเสี่ยงอุทกภัยได้ โดยดำเนินการติดตามสถานการณ์ ที่จะเกิดฝนตกในแต่ละพื้นที่ เมื่อมีปริมาณฝนตก และมีการวัดค่าปริมาณฝนจะช่วยให้เกิดการเตรียมความพร้อมในการรับมือล่วงหน้าได้ทัน กิจกรรม/โครงการที่สามารถดำเนินการได้ ได้แก่ การจัดหาเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ของทุกหมู่บ้าน การฝึกอบรมมิสเตอร์เตือนภัย มีเว็บไซต์ข้อมูลข่าวสารสภาพอากาศ App การประชาสัมพันธ์ข่าวสาร หอกระจายข่าวชุมชน ฯลฯ ที่สามารถสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจ และเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย ผ่านสื่อ ทุกช่องทาง ทั้งในระยะ ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย หลังเกิดภัย เป็นการสร้างการรับรู้ เตรียมพร้อมรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สภาพภูมิประเทศพื้นที่ลุ่มต่ำ คลองตัน ท่อตัน น้ำท่วมหลายพื้นที่พร้อมกัน ดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ โดยดำเนินการกิจกรรม/โครงการ เช่น พังกั้นน้ำ การกำจัดสิ่งกีดขวางทางน้ำ ขุดลอกคู คลอง จัดหาเครื่องสูบน้ำที่มีประสิทธิภาพสูงให้พื้นที่เสี่ยงภัย

จากแผนภาพที่ 2 หากคาดการณ์ว่าจะเกิดสถานการณ์อุทกภัยขึ้นในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยวิเคราะห์แล้วว่าปัจจัยสาเหตุดังที่กล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการลดปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุลงให้ได้มากที่สุด หรือจนไม่ทำให้เกิดอุทกภัยขึ้นได้เลย หรือต้องลดระยะเวลาในการเกิดอุทกภัยให้สั้นลง โดยสามารถดำเนินการกิจกรรม/โครงการ ดังนี้

ระยะก่อนเกิดภัย ทำการติดตามสถานการณ์ เฝ้าระวังแจ้งเตือน เพื่อเป็นการให้ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เตรียมพร้อม จัดเตรียมสิ่งของ รถยนต์ ไปอยู่ในที่ปลอดภัย พันระดับน้ำ ชุดลอก คู คลอง กำจัดสิ่งกีดขวางทางน้ำ จัดเตรียมด้านกำลังพล เครื่องมืออุปกรณ์ ให้พร้อมใช้

ระยะเกิดภัย สามารถนำกำลังพล อุปกรณ์เครื่องมือ ที่มีประสิทธิภาพพร้อมใช้งาน เข้าให้การช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วทันสถานการณ์ ต่อเนื่อง จำกัดวงกว้าง ลดระยะเวลาของการเกิดภัยให้สั้นลง และสิ้นสุดภัยโดยเร็ว **จังหวัดจันทบุรี ได้มีการนำเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้สูบน้ำ** (ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 17 จันทบุรี) **เข้าไปติดตั้งไว้ในพื้นที่เสี่ยงเกิดอุทกภัย** หากมีฝนตกหนัก/ชุก ทำให้เกิดปริมาณน้ำสะสมมากในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยท้องถิ่น จะปฏิบัติงานใช้เครื่องมือ/โดยมีเจ้าหน้าที่ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 17 จันทบุรี ร่วมปฏิบัติการ **ทำการสูบน้ำพร่องลดระดับน้ำ ทำให้ไม่เกิดอุทกภัยในพื้นที่ หรือลดระยะเวลาในการเกิดอุทกภัยให้สั้นลง**

ระยะหลังเกิดภัย สามารถสนับสนุนกำลังพล อุปกรณ์ เครื่องมือ เข้าทำการฟื้นฟู บูรณะระบบสิ่งสาธารณูปโภคได้อย่างรวดเร็ว และให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ได้อย่างรวดเร็ว

จากแผนภาพที่ 3 หากมีการจัดการลดความเสี่ยงการเกิดอุทกภัยให้มีความ**รวดเร็ว**ในการให้การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย โดยไม่เกิดความล่าช้าในการป้องกันแก้ไขปัญหามหาภัยในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

5/ได้จัดทำแผนพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย...

ได้จัดทำแผนพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย และได้ขอรับการสนับสนุนจากศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 17 จันทบุรี นำเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่ 28,000 ลิตร/นาที เพื่อใช้สูบน้ำส่งพร่องระบายน้ำออกจากพื้นที่น้ำท่วมขัง รถขนย้ายผู้ประสบภัย เรือยนต์ เรือพลาสติก ซึ่งแต่เดิมต้องใช้ระยะเวลาในการขนส่งส่งเครื่องมือ ต่างๆ เหล่านั้น ในการสนับสนุนช่วยเหลือ 1 - 5 ชั่วโมง จากการติดตั้ง เครื่องมืออุปกรณ์ในพื้นที่เสี่ยงภัย สามารถปฏิบัติการ ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย ได้ทันที **(ลดระยะเวลาในการขนเคลื่อนย้ายติดตั้ง ลง 1 - 5 ชั่วโมง)**

การบริหารจัดการลดเสี่ยงภัย / แก้ไขปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี มีขั้นตอนโดยสรุปดังนี้

1. จังหวัดจันทบุรี จัดทำแผนที่ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย
2. จัดทำแผนเผชิญเหตุอุทกภัย
3. **ขอรับการสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ ติดตั้งในพื้นที่เสี่ยงภัย**
4. จังหวัดจันทบุรีมอบหมายให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติการป้องกัน / แก้ไขปัญหา ได้ทันทีหากคาดว่าจะเกิดสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่

การปฏิบัติการดังกล่าวข้างต้นทำให้สามารถปฏิบัติการป้องกัน / แก้ไขปัญหา ได้ทันทีและทันสถานการณ์ **เป็นการช่วยจำกัดการขยายวงกว้างของภัย** และทำให้การเกิดภัยมี**ระยะสั้นลง** และทำให้เกิด **ประสิทธิภาพในการช่วยเหลือ** ให้การสงเคราะห์แก่ประชาชน ได้อย่าง**ครอบคลุม** **ทั่วถึง** กล่าวคือ การจำกัดวงกว้างของการเกิดภัยให้น้อยลง จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ทรัพยากรด้านบุคคล เครื่องมือ อุปกรณ์ได้อย่างครอบคลุม เพียงพอ **ทั่วถึง** ในการเข้าเผชิญเหตุ ๆ สามารถระงับเหตุได้อย่างรวดเร็ว เป็น**การลดผลกระทบ**ที่จะเกิดความเสียหายต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ระบบเศรษฐกิจโดยรวมให้ลดน้อยลง **“ลดเสี่ยง หยุดภัย”** ทั้งเป็นการลดปริมาณค่าใช้จ่ายด้านงบประมาณ เป็นการ**สร้างความเชื่อมั่น**ต่อประชาชน และ**เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของภาครัฐ** ในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน และมีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับ และไว้วางใจของสังคม ที่จะสามารถ**ดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย และมีความสุข**.

.....

**“ติดตั้งเครื่องมือในพื้นที่เสี่ยงภัย แก้ไขปัญหาฉับไว ลดเสี่ยง หยุดภัย
ประชาชนมั่นใจชีวิตมีสุขปลอดภัย”**

“ป้องกันเชิงรุก บรรเทาทุกข์เมื่อเกิดภัย **ฟื้นฟูและกู้ภัย
คือหัวใจของ ปภ.”**

การบริหารจัดการป้องกัน / แก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี
โดยการนำเครื่องมือไปติดตั้งในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยไว้ล่วงหน้า

“ลดเสี่ยงหยุดภัย”

ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 17 จันทบุรี

*****

1. ผู้อำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยศูนย์เขต 17 จันทบุรี ร่วมกับ ปภ.จังหวัดจันทบุรี คณะทำงานระดับจังหวัด และคณะทำงานระดับอำเภอ ท้องถิ่น ติดตาม /วิเคราะห์ สถานการณ์ พร้อมดำเนินการติดตั้งเครื่องมืออุปกรณ์ และสั่งการปฏิบัติงานทันทีหากคาดว่าจะเกิดสถานการณ์ขึ้นในพื้นที่

2. การติดตั้งเครื่องสูบน้ำ ขนาด 28,000 ลิตร/นาที่ ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย เพื่อใช้ในการสูบส่ง เพื่อพร่องน้ำ และการกระจายน้ำลงสู่ลำคลอง ลดการท่วมขังบนท้องถนน และในพื้นที่ (ลดระยะเวลาการท่วมขัง)

3. การติดตั้งเครื่องมืออุปกรณ์ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย เกิดเหตุเมื่อไหร่ปฏิบัติงานได้โดยทันที โดยมีเจ้าหน้าที่
เฝ้าระวัง และพร้อมปฏิบัติงาน 24 ชั่วโมง

